

ȘCOALA NAȚIONALĂ DE STUDII POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE
ȘCOALA DOCTORALĂ ÎN ȘTIINȚE POLITICE

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. Adrian Pop

Doctorand:

Valentin Munteanu

București

2017

ȘCOALA NAȚIONALĂ DE STUDII POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE
ȘCOALA DOCTORALĂ ÎN ȘTIINȚE POLITICE

**IMPACTUL RĂZBOIULUI ASUPRA CONSTRUIRII IDENTITĂȚII ȘI
INTERESELOR STATELOR UNITE ALE AMERICII.
DE LA ADMINISTRAȚIA LYNDON JOHNSON LA ADMINISTRAȚIA
GEORGE W. BUSH**

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. Adrian Pop

Doctorand:

Valentin Munteanu

București

2017

Cuprins

Capitolul I: Cadrul teoretic și metodologic

- I.1. Prezentarea temei de cercetare
- I.2. Cadrul teoretic al cercetării
- I.3. Cadrul metodologic al cercetării
- I. 4. Prezentarea conceptelor utilizate în teza de doctorat
  - I.4.1. Războiul
  - I.4.2. Identitate și Interese
  - I.4.3 Cultura strategică și Marea strategie
- I. 5. Structura următoarelor capitole

Capitolul II: Statele Unite ale Americii și Războiul din Vietnam: efectele conflictului asupra societății și politicii americane

- II.1.Introducere
  - II.2. Statele Unite și societatea americană la începutul anilor 1960
  - II.3. Originile atașamentului Statelor Unite față de Vietnamul de Sud
  - II.4. Perioada 1963 – 1964
    - II.4.1. Incidentul din Golful Tonkin
  - II.5. Deciziile de la sfârșitul anului 1964 și începutul anului 1965
  - II.6. Perioada 1965-1968
    - II.6.1. Ofensiva Tet
  - II.7. Războiul din Vietnam: etapa președintelui Richard Nixon (I) – 1969
  - II.8. Războiul din Vietnam: etapa președintelui Richard Nixon (II) – 1970
  - II.9. Războiul din Vietnam: etapa președintelui Richard Nixon (III) – 1971
  - II. 10. Războiul din Vietnam: etapa președintelui Richard Nixon (IV) – 1972
  - II. 11. Războiul din Vietnam: etapa președintelui Richard Nixon (V). Sfârșitul războiului
- Concluzii

Capitolul III: Impactul Primului Război din Golf asupra construirii identității și intereselor Statelor Unite ale Americii în era post-Război Rece

- III.1. Introducere
- III.2. Contextul istoric și politic al războiului

III. 3. Irak și Saddam Hussein în gândirea factorilor decizionali americani înainte de începutul războiului

III. 4. Scurtă prezentare a războiului

III.5. Modul în care liderii administrației Bush au prezentat agresiunea Irakului în Kuwait

Concluzii

Capitolul IV: Atentatele de la 11 septembrie 2001 și Războiul împotriva Terorii: Războiul din Afganistan și Războiul din Irak

IV. 1. Introducere

IV.2. Contextul istoric al atentatelor de la 11 septembrie 2001

IV.3. Gândirea și acțiunile membrilor administrației George W. Bush în perioada de după atacuri

IV.4. Operațiunile militare din Afganistan

IV.4.1. Efectele conflictului asupra societății și politicii interne americane

IV. 5. Războiul din Irak

IV.5.1. Sfidarea lui Saddam și răspunsul Statelor Unite înainte de 11 septembrie 2000

IV.5.2. Administrația Bush

IV.5.3. Axa răului, eforturile diplomatice pentru a dezarma Irakul, și operațiunile militare din Irak

IV.5.4. Eforturile Statelor Unite de a restaura ordinea în Irak

IV.6. Principalele controverse declanșate de Războiul împotriva Terorii

IV.7. Impactul Războiului împotriva Terorii asupra relației transatlantice

Concluzii

Capitolul V: Concluzii

Bibliografie

Anexe

Introducere

Prezentarea temei de cercetare

Tema prioritară de cercetare a tezei de doctorat este analiza modului în care războaiele din ultimii 50 de ani au influențat construirea identității și intereselor Statelor Unite ale Americii. Simpla lecturare a acestor prime rânduri prezintă cititorului, în primul rând, cadrul cronologic al lucrării. Acesta începe cu anii 1960, începutul escaladării intervenției militare americane în Peninsula Indochina, eveniment care avea să conducă treptat la declanșarea războiului din Vietnam (etapa americană a războiului: 1964-1973), continuă cu Primul Război din Golf (august 1990 – februarie 1991) și se încheie cu Războiul împotriva Terorii - cu cele două componente ale sale, războaiele din Afganistan și Irak.

În al doilea rând, tema prioritară de cercetare expusă în primele rânduri prezintă obiectivul studiului tezei de doctorat: analizarea modului în care războiul, ca fenomen, influențează procesul de construire a identității și intereselor Statelor Unite ale Americii. Așa cum va arăta secțiunea următoare, fiecare stat sau actor internațional acționează în sistemul internațional pe baza unor concepții despre sine și despre interesele sale. Aceste concepții, identitățile și interesele statelor, sunt, la rândul lor, influențate de evenimentele și fenomenele din sistemul internațional. Astfel, tema de cercetare a tezei de doctorat este cât se poate de pertinentă și actuală: este important de studiat cum războiul, un fenomen prezent în relațiile internaționale, influențează procesul de construire a identității și intereselor statelor. În lucrarea de doctorat, am decis să cercetez această influență în cazul Statelor Unite ale Americii, statul hegemon, sau principala superputere (*primus inter pares*) din actualul sistem internațional.

Desigur, merită aici menționat și de ce am ales războaiele mai sus amintite pentru a servi drept studii de caz pentru tema de cercetare. Cadrul cronologic de 50 de ani a fost ales datorită opiniei personale că un astfel de interval de timp poate servi drept ciclu de studiu relevant pentru cercetarea temei propuse. Aceste cicluri de 50 de ani sunt deosebit de populare în studiile de Economie Politică Internațională, subdomeniu al Relațiilor Internaționale, Nikolai Kondratiev, de exemplu, utilizându-le.

Cele trei războaie cuprinse în acest cadru cronologic prezintă o particularitate interesantă: sunt atât de interconectate, au o legătură atât de strânsă, încât nu pot fi analizate unul diferit de celălalt. Fiecare factor decizional al administrațiilor prezidențiale care a luat decizia de a iniția un nou război a făcut-o pornind de la diverse analogii între acel război și cele din lista de mai sus care l-au precedat. De exemplu, „sindromul Vietnam” a afectat

decizia tuturor administrațiilor prezidențiale de a iniția un nou conflict militar; Saddam Hussein a decis invadarea Kuweitului plecând de la premisa că societatea americană nu își va permite un nou război, exagerând trauma post-Vietnam a Americii; sau extremiștii islamici care au inițiat atacul terorist de la 11 septembrie 2001 (cauza Războiului împotriva Terorii) au evaluat greșit ezitarea administrației Bush senior de a pătrunde în Irak în 1991, exagerând și ei intensitatea fricii politicianilor americani de a purta un nou război de durată pe tărâm străin.

Oricât de eronate s-au dovedit a fi percepțiile rivalilor SUA, trebuie să recunoaștem că ele au plecat de la un temei cât se poate de real. Războiul în sine influențează profund identitatea națională și interesele unui stat. Așa cum am spus și în primele rânduri, tema lucrării de doctorat va fi analiza modului în care războaiele amintite mai sus au influențat construirea identității și intereselor Statelor Unite ale Americii. Nu în ultimul rând, merită precizat că în titlul lucrării de doctorat am folosit termenul de „impact” al războiului, termen ce implică o coliziune, izbire, sau un șoc. Acest termen este folosit tocmai pentru a evidenția că influența războiului asupra identității și intereselor unui stat ia o formă bruscă, șocantă, și cel mai adesea, traumatizantă.

Cadrul teoretic al cercetării

Teza de doctorat folosește drept cadru teoretic al cercetării sale constructivismul realist, o teorie relativ nou apărută în studiul Relațiilor Internaționale. Teoria a fost elaborată de Samuel Barkin în 2010, în lucrarea *Realist Constructivism. Rethinking International Relations Theory*.¹ Așa cum îi spune și numele, noua teorie este o sinteză între două dintre cele mai influente teorii ale Relațiilor Internaționale: realismul (clasic) și constructivismul. Pentru a înțelege mai bine sinteza constructivismului realist, este necesară prezentarea celor două teorii originale care stau la baza sintezei mai sus amintite.

Realismul este cea mai influentă teorie a Relațiilor Internaționale. Originile teoriei, se poate argumenta, se găsesc în lucrarea *Războiul Peloponesiac*, din secolul V î.Hr. În cartea a V-a, capitolele 84 – 116, Tucidide prezintă negocierile dintre solii atenieni și conducătorii Insulei Melos. În varianta dramatizată a acestui eveniment real, istoricul grec prezintă anumite concepții ce vor ocupa un rol central în teoria realistă: 1) importanța puterii în relațiile dintre state, în detrimentul moralei: „cel puternic face ce poate, iar cel slab suportă ceea ce trebuie”; 2) natura umană este conflictuală și îndreptată înspre obținerea puterii: „despre oameni știm,

---

¹ Pentru mai multe detalii legate de acest model de analiză, se recomandă citirea lucrării Samuel Barkin, *Realist Constructivism. Rethinking International Relations Theory*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010

că din legea propriei firi, acolo unde pot domni o vor face... știm că și voi, ca toți oamenii, dacă ați fi la fel de puternici ca noi, ați face la fel” și 3) importanța etalării puterii în sistemul internațional: „pentru că noi [Atena] suntem stăpânii mărilor iar voi [Melos], care sunteți o cetate insulară, și încă una lipsită de putere, nu puteți fi lăsați să scăpați de autoritatea noastră.”²

Aceasi percepție pesimistă legată de natura umană imperfectă se găsește și în lucrarea *Leviatanul* (1651) a filosofului englez Thomas Hobbes. Acesta susținea că la începuturile omenirii, starea naturală a oamenilor era caracterizată de libertate deplină, însă viața era neplăcută, brutală și scurtă. Acest lucru se datora naturii umane îndreptate înspre dominarea celorlalți, realitate pe care Hobbes o descria prin sintagma *homo homini lupus*. Treptat, oamenii au reușit să depășească această stare de vulnerabilitate perpetuă prin cedarea unei părți a libertății și suveranității lor către un organism suveran (statul), care avea rolul de a oferi cetățenilor săi securitate. Problema pe care o identifica Hobbes în relațiile internaționale era că statele, la rândul lor, nu pot fi convinse să își cedeze o parte din suveranitate pentru a crea un organism superior lor, astfel că domeniul internațional rămâne un „război al tuturor împotriva tuturor.”³

Evenimentele tragice ale secolului XX – cele două Războaie Mondiale și începutul Războiului Rece - au readus în prim planul cercetătorilor interesul pentru studierea conflictelor, și mai ales a cauzelor lor. Noul val de cercetători ai Relațiilor Internaționale, Edward Hallet Carr, Hans Morgenthau, sau George Kennan, exponenții realismului clasic, au (re)adus în centrul studiului Relațiilor Internaționale problema naturii umane imperfecte, care împinge oamenii și statele înspre conflict.

Astfel, prima ramură a teoriei realiste, realismul clasic, își plasează analiza pe *nivelul individului*, adică încearcă să explice comportamentul statelor în sistemul internațional prin cercetarea naturii umane. Raționamentul teoriei este ușor de înțeles: statele sunt conduse de oameni, deci cheia înțelegerii comportamentului lor stă în analiza naturii umane. Edward Hallet Carr, în lucrarea *The Twenty Years' Crisis 1919-1939. An Introduction to the Study of International Relations* (cu cele două ediții ale sale: 1939 și 1946) susține că natura umană are un caracter dual: este caracterizată și de moralitate, dar și de putere. Astfel, politica nu poate fi niciodată despărțită de putere. Carr chiar susține că în politică, ignorarea puterii este fatală. Dar, e drept, atrage atenția că orice om politic face apel și la termeni morali în acțiunile sale.

---

² Tucidide, *History of the Peloponnesian War*, traducere de William Smith, Ed. Jones & Co., London, 1831, pp. 210-215

³ Jill Steans et al. (eds.), *An Introduction to International Relations Theory. Perspectives and Themes*, ediția a treia, Ed. Pearson Education Limited, Harlow, 2010, p. 56

Politica este, în concepția sa, un amestec între moralitate și putere, unde cea de-a doua componentă joacă un rol mai important.⁴

Hans Morgenthau, în lucrarea *Politics among Nations. The Struggle for Power and Peace* (1948) susține simplu, că „politica internațională este o luptă pentru putere. Puterea este întotdeauna obiectivul imediat.”⁵ Cercetătorul, apelând tot la natura umană ca element explicativ al comportamentului statelor în Relațiile Internaționale, susține că „lupta pentru putere este universală în timp și spațiu. Lupta pentru putere provine din impulsurile de a trăi, a perpetua și a domina, care sunt comune tuturor oamenilor. Dorința de a domina este un element constitutiv al tuturor asocierilor umane, de la familie la organizațiile politice ca statul.”⁶

În anii 1970, în contextul dinamicii relațiilor internaționale specifice Războiului Rece, ia naștere o nouă formă de realism: realismul structural sau neorealismul. Cercetătorul care a pus bazele noii abordări a fost Kenneth Waltz, în lucrarea *Theory of International Politics*. Această nouă abordare renunță la analiza realismului clasic centrată pe nivelul individului, considerată prea subiectivă, și incapabilă de a produce cunoștințe testabile din punct de vedere științific. În schimb, își focalizează studiul pe *nivelul sistemului internațional*. Noua abordare științifică, în analiza sa, încearcă să se delimiteze de orice atribut al statelor, mai puțin de capacitățile acestora. Astfel, explicația comportamentului statelor stă în structura anarhică a sistemului internațional, care constrânge statele de la unele acțiuni, în timp ce le împinge către altele. Mai concret, „fiecare unitate trebuie să se pună într-o poziție de a fi capabilă să aibă grijă singură de ea, din moment ce nu poate să se bazeze pe nimeni. Diferențele dintre state țin de capacități, nu de funcțiuni.”⁷

Un alt reprezentant al neorealismului, John Mearsheimer, a preluat acest model de analiză centrat pe sistemul internațional. Teoria sa susține că statele se confruntă cu un mediu internațional nesigur în care orice stat își poate folosi puterea pentru a face rău altuia. De aceea, capacitățile relative sunt de importanță coplesitoare, și nevoia de securitate împinge statele înspre dorința de a dobândi cât mai multă putere. Mearsheimer deduce din acest raționament că statele se tem unul de altul, că se pot baza numai pe propriile puteri pentru securitatea lor, și cea mai bună strategie pentru state de a-și asigura supraviețuirea este maximizarea puterii

---

⁴ Edward Hallett Carr, *The Twenty Years' Crisis 1919-1939. An Introduction to the Study of International Relations*, ediția a doua, Ed. Macmillan & Co., London, 1946, pp. 96-97

⁵ Hans Morgenthau, *Politics among Nations. The Struggle for Power and Peace*, Ed. Alfred A. Knopf, New York, 1948, p. 13

⁶ *Ibidem*, pp. 16 - 18

⁷ Scott Burchill et al., *Theories of International Relations*, ediția a treia, Ed. Palgrave Macmillan, New York, 2005, pp. 34-35

relative – obținerea statutului de hegemon. Tocmai de aceea varianta sa a teoriei neorealiste se numește realism structural ofensiv.⁸ Kenneth Waltz se plasează la polul opus, susținând că nu este înțelept ca un stat să caute hegemonia în sistemul internațional pentru a-și asigura supraviețuirea. Din contră, statele trebuie să întreprindă politici defensive și moderate pentru a-și asigura securitatea și evita agresiunea altor state. Iată de ce varianta sa a teoriei neorealiste se numește realism structural defensiv.

•••

Cea de-a doua teorie a Relațiilor Internaționale care stă la baza sintezei lui Samuel Barkin este constructivismul. Această perspectivă teoretică a apărut în contextul polemicii despre natura anarhiei din sistemul internațional dintre neorealism și neoliberalism de la sfârșitul Războiului Rece. În concepția neorealiștilor, anarhia era descrisă ca o structură care constrânge comportamentul statelor, astfel încât competiția, conflictul și în cele din urmă războiul, sunt garantate. Neoliberalismul presupunea că anarhia este un proces de învățare ce are loc între state, prin interacțiunile de zi cu zi, astfel încât rezultă din acest proces tot mai multe instituții și comportamente cooperante, care fac războiul de nedorit în sistemul internațional.

Constructivismul susține că efectele anarhiei nu sunt chiar atât de predictibile precum sugerează paradigmele anterioare. Anarhia nu este neapărat conflictuală sau cooperantă. Nu există o natură a anarhiei internaționale. Dacă statele se comportă conflictual între ele, atunci pare că natura anarhiei internaționale este conflictuală. Dacă statele cooperează, atunci natura anarhiei pare cooperantă. Astfel, analistul trebuie să se concentreze asupra acțiunilor statelor pentru a înțelege conflictul și cooperarea în relațiile internaționale, deoarece statele determină natura anarhiei internaționale. Și mai important, acțiunile statelor sunt determinate de identitățile și interesele lor, care se pot schimba de-a lungul vremii. Constructivismul susține că identitățile și interesele în relațiile internaționale nu sunt stabile, ele nu au o natură prestabilită.⁹ Analistul de relații internaționale trebuie să cerceteze modul în care identitățile și interesele statelor sunt construite, deoarece acestea dictează prioritățile și comportamentul statelor în arena internațională.

Alexander Wendt, Ted Hopf sau Peter Katzenstein, principalii exponenți ai constructivismului, susțin că identitățile construite stau la baza intereselor statelor. Actorii nu

---

⁸ Martin Griffiths (ed.), *International Relations Theory for the Twenty-First Century. An Introduction*, Ed. Routledge, London, 2007, pp. 18-19

⁹ Cynthia Weber, *International Relations Theory*, ediția a treia, Ed. Routledge, New York, 2005, p. 62

au un „portofoliu” al intereselor, pe care să îl transporte indiferent de contextul social, în schimb își definesc interesele în procesul definirii situației și a identității lor în contextul situației respective.¹⁰ Din punct de vedere ontologic, constructivismul este o teorie socială, care descrie relațiile internaționale ca pe o distribuire de identități și interese. Din punct de vedere epistemologic, teoria este preocupată de cercetări sociale privind natura factorului uman și relația lui cu structurile sociale; rolul ideilor și forțelor materiale în viața socială.¹¹

Constructivismul susține că identitatea și interesele actorilor din sistemul internațional sunt influențate atât de structurile normative, cât și de cele materiale. De exemplu, cercetarea comportamentului statelor în relațiile internaționale trebuie să fie centrată pe 1) tiparele de norme și așteptări de comportament din cadrul sistemului și 2) factorii materiali. Cu alte cuvinte, cercetătorul trebuie să ia în considerare atât factorii sociali, cât și pe cei materiali în analiza sa de Relații Internaționale. Adică, așa cum explică Emanuel Adler, constructivismul se plasează la mijloc, între structuralism și post-structuralism, este interesat de înțelegerea modului în care lumile materiale, subiective și intersubiective interacționează în construirea socială a realității și că, în loc să se bazeze exclusiv pe modul în care structurile constituie identitățile și interesele agenților, caută și să explice cum agenții individuali construiesc acele structuri.¹²

La fel de important, constructivismul poate adopta un model de analiză holistică: la nivelul statului (unit-level), centrat pe studierea procesului decizional al *establishmentului* politic american (abordare mai apropiată de lucrările lui Peter Katzenstein și Ted Hopf¹³, care accentuează importanța studierii proceselor politice interne pentru a înțelege comportamentul statelor în arena internațională), cât și la nivelul sistemului internațional (system-level), abordare mai apropiată de lucrările lui Alexander Wendt sau Martha Finnemore¹⁴, care se axează pe influența structurii sistemului internațional asupra comportamentului statelor.

---

¹⁰ Alexander Wendt, „Anarchy is What States Make of it: The Social Construction of Power Politics” în *International Organization*, vol. 46, no. 2, 1992, p. 398

¹¹ *Idem*, *Social Theory of International Politics*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999, p. 5, vezi și John Ruggie, „What Makes the World Hang Together? Neo-utilitarianism and the Social Constructivist Challenge” în *International Organization*, vol. 52, no. 4, autumn 1998, pp. 855–885 și Stefano Guzzini, „A Reconstruction of Constructivism in International Relations” în *European Journal of International Relations*, vol. 6, no. 2, 2000, pp. 147-182

¹² Emanuel Adler, „Seizing the Middle Ground: Constructivism in World Politics” în *European Journal of International Relations*, vol. 3, no. 3, 1997, p. 330

¹³ Pentru exemplificare, vezi Peter Katzenstein, *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*, Columbia University Press, New York, 1996 și Ted Hopf, „The Promise of Constructivism in International Relations Theory” în *International Security*, vol. 23, no. 1, summer 1998, pp. 171-200

¹⁴ Pentru exemplificare, vezi Alexander Wendt, „Anarchy is What States Make of it: The Social Construction of Power Politics” în *International Organization*, vol. 46, no. 2, 1992, pp. 391-425; sau Martha Finnemore, Kathryn Sikkink, „International Norm Dynamics and Political Change” în *International Organization*, vol. 52, no. 4, autumn 1998, pp. 887 - 917

•••

Așa cum a fost prezentat în paginile anterioare, cadru teoretic al cercetării este reprezentat de constructivismul realist, adică de o sinteză a celor două teorii prezentate în rândurile de mai sus. Constructivismul realist propune drept model de cercetare o sinteză ce preia de la realismul clasic concentrarea pe politica de putere și pe politica externă, și de la constructivism concentrarea pe (și o metodologie pentru) studierea co-constituirii structurilor și agenților. Astfel, modelul propus de Barkin păstrează de la realism preocuparea pentru putere, însă aceasta este înțeleasă ca relațională, și nu structurală. Cu alte cuvinte, cercetătorul trebuie să adopte, în studiul său, o logică a socialului, și să analizeze contextul istoric, convingerile din spatele factorilor decizionali, și identitatea și interesele actorilor. Doar așa, acțiunile actorilor din sistemul internațional (care doresc puterea) pot fi înțelese corespunzător.¹⁵

Astfel, teza de doctorat își concentrează analiza atât pe **factorii sociali**: gândirea factorilor decizionali americani, așteptările de comportament care li se impuneau din interiorul și exteriorul societății americane, cât și pe **factorii materiali**: în special puterea politică, militară, economică. Iar în privința variabilelor cercetării, lucrarea se inspiră din cercetarea specifică realismului neoclasic, o variantă a realismului ce își propune să readucă nivelul individului în centrul analizei realismului. Realismul neoclasic, se poate observa, are în mare, aceleași obiective cu constructivismul realist: păstrarea nivelului sistemului internațional în analiza de Relații Internaționale, dar completarea lui cu nivelul individului, element ignorat de către neorealiști.

Astfel, teza de doctorat ia în considerare **variabile sistemice** (distribuția puterii la nivelul sistemului internațional); **variabile interne** (procesul decizional din interiorul instituțiilor statului american), precum și **variabile cognitive** (percepțiile elitelor și liderilor politici).¹⁶ Cu alte cuvinte, lucrarea folosește premisa lui Randall Schweller, conform căreia statele își modelează comportamentul în relațiile internaționale în funcție de o combinație de putere și interese – teorie ce a preluat numele de „balanța de interese.” Conform teoriei,

---

¹⁵ Pentru mai multe detalii legate de acest model de analiză, vezi lucrarea Samuel Barkin, *Realist Constructivism. Rethinking International Relations Theory*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010

¹⁶ Gideon Rose, „Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy” în *World Politics*, vol. 51, no. 1, octombrie 1998, pp. 169 - 172

acțiunile unui stat pot fi înțelese prin cercetarea caracteristicilor aceluși stat, a percepțiilor liderilor săi, și modului în care acestea sunt modelate de constrângerile structurale.¹⁷

Cadrul metodologic

Cadrul metodologic al tezei de doctorat este reprezentat de analiza istorică, analiza de discurs și de marketingul politic. Astfel, se poate observa că lucrarea reprezintă un studiu interdisciplinar, ce împrumută metode de cercetare de la diverse discipline de studiu, cum ar fi Relații Internaționale, Istorie, Științe Politice, Marketing Politic.

Cercetarea care a stat la baza redactării tezei a avut, în primul rând, o bogată componentă istorică. Fiecare concluzie înaintată are în spate o analiză a evenimentelor istorice realizată pe documente de arhivă, memorii, memorandumuri declasificate total sau parțial etc. Analiza surselor va respecta un tipar bine stabilit. Acest tipar va pleca de la stabilirea validității sursei utilizate (este sursa relevantă pentru domeniul cercetat?), va continua apoi cu cercetarea sursei (cine este autorul ei?; când, unde și de ce a fost sursa elaborată?; cui i se adresează autorul?) și se va încheia cu încadrarea informațiilor transmise de sursă în modelul de analiză propus prin lucrarea de doctorat, adică analiza cu privire la impactul războiului asupra construirii identității și intereselor Statelor Unite ale Americii.

Analiza de discurs, a doua componentă a cadrului metodologic, a avut de-a lungul anilor diferite înțelesuri și obiective. De exemplu, unii cercetători au accentuat importanța studierii limbajului folosit în discursurile oamenilor. Conform lui Brian Paltridge, „analiza de discurs se concentrează pe modul în care limbajul prezintă opinii și înțelesuri diferite ale lumii și cum utilizarea limbajului este influențată de relațiile dintre participanți precum și pe efectele pe care utilizarea limbajului le are asupra identităților și relațiilor sociale. Cercetează și cum viziunile asupra lumii, și identitățile, sunt construite prin utilizarea discursului”¹⁸ În analiza angajată în teza de doctorat, am ales să utilizez o concepție mai profundă a analizei de discurs.

Am pornit de la concepția lui Ian Parker despre discurs: „Discursul este un set interconectat de texte, și practicile producerii, diseminării și receptării lor, care formează un obiect.”¹⁹ Am adăugat acestei perspective câteva noțiuni aduse metodologiei analizei de discurs de Nelson Phillips și Cynthia Hardy. Conform lor, „lucrurile care constituie lumea

---

¹⁷ Randall Schweller, „Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In” în *International Security*, vol. 19, no. 1, summer 1994, pp. 99-100

¹⁸ Brian Paltridge, *Discourse Analysis: An Introduction*, ediția a doua, Ed. Bloomsbury Academic, London, 2012, p. 2

¹⁹ Ian Parker, *Discourse Dynamics: Critical Analysis for Social and Individual Psychology*, Ed. Routledge, London, 1992, p.3

socială – inclusiv propriile noastre identități – provin din discurs...Vorbirea noastră, și ceea ce suntem noi, sunt una și aceeași...Fără discurs, nu există realitate socială, și fără înțelegerea discursului, nu putem înțelege realitatea noastră, experiențele noastre, pe noi înșine”²⁰ Realitatea socială este produsă și adusă la realitate prin discursuri, și interacțiunile sociale nu pot fi pe deplin înțelese fără referire la discursurile care le oferă înțeles. Așadar, prin analiza de discurs, sarcina analistului de relații internaționale este de a „explora relația dintre discurs și realitate.”²¹

Abordarea pe care am propus-o pentru studiul discursului este „tri-dimensională,” însemnând că nu m-am concentrat numai pe studierea textelor discursurilor. Urmând exemplul lui Philips și Hardy, am localizat discursurile în contextul istoric și social, adică am studiat discursurile actorilor prin relațiile și practicile care caracterizează situațiile studiate. În examinarea textelor descoperite în urma selectării corpului de documente, am studiat relațiile dintre texte, schimbările din texte, și noile forme ale textelor, care constituie un discurs de-a lungul perioadei de timp aleasă pentru cadrul cronologic. Am făcut referire și la contextul social în care textele sunt găsite și discursurile sunt produse. Exact această conexiune dintre discursuri și realitatea socială stă la baza analizei cercetării.²²

Întrucât analiza discursurilor politicienilor americani se concentrează și pe marketingul politic utilizat de aceștia, sunt necesare unele clarificări ale conceptului. Termenul de marketing politic a fost prima oară adoptat de Stanley Kelly în cartea *Professional Public Relations and Political Power*, în 1956. În lucrarea de față am să mă opresc la unele definiții ale marketingului, pe care le consider relevante și de actualitate.

În august 2004, *American Marketing Association* elaborează următoarea definiție: „Marketingul este o funcție organizatorică și un set de procese pentru crearea, comunicarea și distribuția valorii către clienți, și pentru gestionarea relațiilor cu clienții în moduri în care beneficiază organizația și acționarii.”²³

Ce face politica compatibilă cu perspectiva marketingului este interesul ei pentru relația dintre elite și mase: electoratul și candidații sau media și audiența. Cele două discipline caută să înțeleagă cum o organizație sau elită acționează în relație cu masele, și invers. Totuși, politica este diferită de afaceri în multe feluri. Politica nu e despre câștigat bani, ci despre principii, idei și ideologie. Produsul politic are valoare simbolică și este în continuă

---

²⁰ Nelson Phillips, Cynthia Hardy, ”Discourse Analysis: Investigating Processes of Social Construction”, în *Sage University Papers Series on Qualitative Research Methods*, vol. 50, p. 2

²¹ Ibidem, p. 3

²² Ibidem, pp. 4-5

²³ Henry Sun, „International Political Marketing: a Case Study of United States Soft Power and Public Diplomacy” în *Journal of Public Affairs*, no. 8, 2008, p. 168

dezvoltare. Tocmai datorită acestor diferențe, marketingul a trebuit să împrumute concepte de la disciplina științelor politice, pentru a da naștere marketingului politic.²⁴

Prin marketingul politic, liderii încearcă să impună sau să introducă și să promoveze imagini care afectează modul în care publicul (comunitatea internațională sau societatea internă) percepe o anumită situație. Pentru realizarea acestui obiectiv, liderii folosesc adesea *încadrarea*, adică modul în care o decizie este prezentată. De exemplu, președintele George W. Bush a încadrat într-un mod faimos taberele din războiul global împotriva terorismului prin afirmația „fie ești cu noi, fie ești cu teroriștii.”²⁵ Președintele a descris conflictul ca unul „între bine și rău” și „noi versus ei” și a declarat „dacă cineva ascunde un terorist, este terorist. Dacă finanțează un terorist, este un terorist. Dacă adăpostește un terorist, este terorist.”²⁶ Încadrarea operează ca o lentilă prin care publicul privește și examinează situația. În această privință, liderii politici joacă rolul optometristului care oferă sau ajustează lentilele ochelarilor pentru clienți. Dorința politicianilor e de a „monta publicului lentile” care să facă politicile și acțiunile lor să arate bine, și prin marketing negativ, pe cele ale oponenților să arate rău.²⁷

În analiza discursurilor factorilor decizionali, am arătat cum marketingul politic folosit de lideri a evoluat de la simpla promovare a deciziilor politice (de exemplu, simpla justificare în fața publicului a administrației Johnson de a escalada războiul din Vietnam) la încercările efectiv disperate ale administrațiilor Bush de a atrage sprijinul moral al comunității interne și internaționale pentru intervențiile militare. În termeni specifici metodologiei marketingului politic, această evoluție se traduce prin tranziția de la o strategie bazată pe „marketingul politic ca vânzare” (cercetarea de marketing politic este condusă după ce produsul e dezvoltat, nu afectează deciziile elitelor, ci doar modul în care acestea sunt promovate) la o strategie bazată pe „marketingul politic empiric sau co-formativ”, care se concentrează pe implicarea publicului într-o experiență activă cu deciziile liderilor. Publicul nu este doar spectator, ci și parte a evenimentului. Cercetarea de marketing politic este din ce în ce mai mult folosită

---

²⁴ Jennifer Lees-Marshment, *Political Marketing: Principles and Applications*, ediția a doua, Ed. Routledge, New York, 2009, p. 11

²⁵ George W. Bush, „Address to a Joint Session of Congress on Terrorist Attacks”, Delivered 20 September 2001, consultat la adresa <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/09/08/address-president-joint-session-congress>, în data de 07.05.2017

²⁶ George W. Bush, „Remarks by the President in Welcoming to the White House the Aid Workers Rescued from Afghanistan”, November 26, 2001, consultat la adresa <https://georgewbushwhitehouse.archives.gov/news/releases/2001/11/20011126-1.html>, în data de 29.06.2017

²⁷ Alex Mintz, Karl DeRouen Jr., *Understanding Foreign Policy Decision Making*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010, pp. 149, 150

pentru a întâlni cererile publicului, cerând acestuia să intervină în procesul de luare a deciziilor.²⁸

Odată clarificate aceste lucruri, am cercetat canalele utilizate de factorii decizionali pentru răspândirea propriilor valori de referință. Încadrarea și marketingul sunt fezabile deoarece publicul are informații limitate în domeniul politicii externe. Media este un canal important prin care liderii pot interpreta evenimentele de politică externă pentru a educa/manipula publicul prin gestionarea atentă și controlarea selectivă a fluxului de informații. Astfel, percepția publicului în privința unei probleme poate fi schimbată prin încadrarea unei probleme de alegere, fără distorsionarea sau suprimarea informației, ci doar prin încadrarea într-un mod favorabil a rezultatelor și evenimentelor posibile.²⁹

De asemenea, am analizat și teoria producerii consimțământului (*manufacturing consent theory*) care argumentează că elitele controlează media și o folosesc pentru a obține sprijinul publicului pentru anumite politici. Există două moduri în care poate fi creat consensul: versiunea executivă, în care încadrarea subiectului este conformă cu agenda oficială a executivului și versiunea elitelor media, în care relatarea știrilor critică puterea executivă, ca o consecință a dezacordului elitelor. Ultima versiune este exemplul implicării concernelor mass-media în procesul de construire a identității și intereselor naționale ale unui stat, și este vizibilă în special în cazul războiului din Vietnam.

Conceptul „marketingul politicii internaționale” a fost prima oară definit într-un studiu prezentat la *A patra Conferință de Marketing al Politicii Internaționale* și definiția apoi publicată în *Journal of Public Affairs* de către Henry Sun în 2007.

*Marketingul politicii internaționale caută să stabilească, mențină și sporească relații de lungă durată între popoare, state-națiuni, grupuri de interese și organizații internaționale, astfel încât obiectivele actorilor politici naționali și al organizațiilor să fie îndeplinite. Acest lucru este realizat prin schimburi reciproce și îndeplinirea promisiunilor prin strategie de marketing și marketingul mix de produse, poziție, alegeri și promovare.*³⁰

Un rol important în analiza mea îl va avea și studierea marketingului politic internațional al administrațiilor prezidențiale americane din ultimii 50 de ani. Astfel, voi acorda o deosebită atenție modului în care liderii americani au utilizat conceptele *soft power*

---

²⁸ Jennifer Lees-Marshment, *op.cit.*, pp. 7-9

²⁹ Alex Mintz, Karl DeRouen Jr., *op. cit.*, p. 151

³⁰ Henry Sun, *op. cit.*, p. 170

și *hard power*, *smart power* și *diplomație publică*³¹ pentru atragerea sprijinului comunității internaționale, având grijă să evidențiez reușitele și eșecurile inițiativelor americane.

•••

Metoda de prezentare a lucrării este cronologică. Am încercat să prezint impactul războiului asupra construirii identității și intereselor Statelor Unite ale Americii, prin cercetarea impactului lui asupra politicii și societății americane. Punctul de plecare al analizei a fost impactul Războiului din Vietnam asupra societății americane, iar punctul la care am decis să încetez cercetarea constă în studierea impactului pe care războaiele administrației George W. Bush le-au avut asupra Statelor Unite.

Modul de realizare a tezei de doctorat este în primul rând descriptiv (se va concentra pe identificarea și relatarea faptelor și a evenimentelor), dar are și o puternică funcție explicativă, propunând descoperirea relațiilor cauzale pentru a verifica enunțurile avansate. Teza de doctorat are și o funcție rezumativă, prin concentrarea enunțurilor de valoare și a cunoștințelor verificate în prealabil, precum și funcție practică, propune un model de analiză compatibil cu cerințele academice.

Metodele de cercetare a surselor utilizate sunt atât cele cantitative, cât și cele calitative. Cercetarea cantitativă pe care am realizat-o în redactarea tezei de doctorat constă în analizarea statisticilor, tabelelor, graficelor etc. Am căutat să îmbin armonios aceste metode cantitative cu cercetarea calitativă, și anume analiza documentelor, a discursurilor liderilor politici, a jurnalelor și memoriilor. Metodele calitative acordă cercetării o înțelegere mai profundă a problemelor studiate, deși sunt conștient de atenția pe care a trebuit să o acord gradului mare de subiectivitate pe care aceste metode îl implică. Am apelat astfel la **analiza secundară a datelor**, adică investigarea surselor prin cercetarea ideologiilor și justificărilor oficiale, cât și a interesele reale din spatele declanșării războaielor abordate în studiile de caz, făcând disjunția dintre ele, atunci când a fost cazul.

---

³¹ În 1998, Joseph Nye și Robert Keohane, într-un articol din *Foreign Affairs* intitulat *Power and Interdependence in the Information Age*, defineau *soft power* ca abilitatea unui stat de a influența indirect, prin atractivitate, alte state de a-i urma valorile politice și culturale și *hard power* ca puterea de a forța pe cineva, prin amenințare sau răsplată, să întreprindă o acțiune fără voia sa.

Conceptul de *smart power* se referă la o strategie politică care combină elemente de *hard power* și *soft power*.

În 1987, Departamentul de Stat al SUA identifica *diplomația publică* cu programele sponsorizate de guvern, având drept scop informarea sau influențarea opiniei publice din alte țări, principalele instrumente fiind publicațiile, filmele, schimburile culturale, radiodifuziunea și televiziunea

Structura tezei de doctorat

Teza de doctorat cuprinde cinci capitole în care am analizat modul în care războaie mai sus amintite au modelat construirea identității și intereselor naționale ale Statelor Unite ale Americii.

Primul capitol este dedicat, în primul rând, prezentării cadrului teoretic și metodologic al lucrării de doctorat. Am prezentat principalele elemente definitorii ale constructivismului realist, care se bazează pe îmbinarea elementelor similare din realism și constructivism. Am încercat să demonstrez în ce măsură pot prezumțiile realiste și constructiviste coopera în studierea impactului războiului asupra construirii identității și intereselor naționale ale Statelor Unite.

Tot în acest capitol am prezentat și principalele concepte ale analizei istorice, analizei de discurs și ale marketingului politic, instrumente metodologice ce reprezintă cadrul metodologic al lucrării. Am prezentat modul în care cele trei instrumente metodologice m-au ajutat în demersul studierii surselor (declarații publice, interviuri, documente oficiale, memorii redactate de principalii factori decizionali ai administrațiilor prezidențiale americane), și în analiza modului în care factorii decizionali americani au perceput și prezentat publicului cele trei războaie.

De asemenea, în acest prim capitol, am descris pe larg și principalele concepte și noțiuni utilizate. Primul astfel de concept este cel de „război.” Am prezentat principalele definiții ale conceptului de-a lungul vremii: definițiile lui Carl von Clausewitz, Quincy Wright, Murray Rothbard, James Fearon, David Singer, sau Harrison Wagner. Apoi, am descris modul în care principalele teorii ale Relațiilor Internaționale s-au raportat la acest fenomen. Două alte concepte ce au fost, de asemenea, explicate, sunt „identitate” și „interese.” Aceste două concepte, în Relațiile Internaționale, se referă la identitatea și interesele pe baza cărora statele acționează în sistemul internațional. Ceea ce atrage atenția asupra identității și intereselor, este că ele au un caracter fluid, dinamic, sunt în permanentă schimbare (ce are loc la diverse viteze) și că procesul lor de formare este influențat atât de fenomene din interiorul statului, cât și de fenomene din exteriorul lui, localizate la nivelul sistemului internațional. Alte concepte explicate în acest prim capitol sunt „exceptionalism american,” „cultură strategică,” „cultură militară,” „soft power” și „hard power”, „smart power” și „diplomație publică.”

Următoarele trei capitole au forma unor studii de caz, fiecare capitol fiind dedicat unuia dintre cele trei războaie. Aceste studii de caz au o structură bine proporționată, începând cu prezentarea contextului istoric în care războaiele au fost inițiate, continuând cu prezentarea

administrațiilor prezidențiale americane și trecând apoi la analiza propriu-zisă specifică fiecărui război.

Astfel, **al doilea capitol**, cel dedicat analizei războiului din Vietnam, a început cu încadrarea conflagrației în contextul politic al declanșării ei. Am prezentat apoi, prin intermediul cadrului teoretic și metodologic al tezei de doctorat, procesul decizional al administrației Johnson: cum s-au raportat membrii administrației la situația din Indochina, ce discursuri au avut, cum au interacționat ei în cadrul procesului decizional etc. După prezentarea acestor factori, am descris concluziile cu privire la impactul războiului din Vietnam asupra identității și intereselor naționale ale Statelor Unite.

Al treilea capitol, cel dedicat Primului Război din Golf, a urmat același model de cercetare. Am analizat în principal reacția administrației George H.W. Bush la amenințarea pe care agresiunea Irakului împotriva Kuweitului o reprezenta pentru noua ordine internațională post-Război Rece. Am arătat cum un eveniment atât de îndepărtat de Statele Unite din punct de vedere geografic a pus în pericol procesul de construire a identității și intereselor americane post-Război Rece. Lipsa unui răspuns american ar fi avut cu siguranță implicații serioase: schimbarea balanței de putere din regiunea Golfului și a Orientului Mijlociu și deteriorarea gravă a păcii și stabilității din sistemul internațional.

Al patrulea capitol este rezervat analizei Războiului împotriva Terorii. Am pus accent pe modul în care atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 au schimbat America. Am evidențiat preocuparea pentru războiul împotriva terorismului impusă factorilor decizionali americani atât de dramatic de atentatele asupra Turnurilor Gemene și clădirii Pentagonului și impactul acestui război asupra identității și intereselor Statelor Unite, care s-au văzut subit nevoite să articuleze un răspuns proporțional cu amenințarea teroristă.

În legătură cu acest capitol, merită menționat că el este împărțit în două părți, ce corespund celor două teatre de operațiuni ale Războiului împotriva Terorii: Afganistan și Irak. Ultimul teatru de operațiuni este cel care a avut cel mai mare impact asupra Statelor Unite ale Americii. Statele Unite, ale căror interese externe se identificau în mare parte cu cele ale Organizației Națiunilor Unite, s-au văzut nevoite să inițieze războiul din Irak pe baza unei autorizări îndoielnice a Consiliului de Securitate al ONU. În timp ce Primul Război din Golf a fost inițiat cât se poate de clar pe baza unor rezoluții solide ale Consiliului de Securitate al ONU (Rezoluțiile 660, 662, 670, 674, 678), justificarea legală pentru Al Doilea Război din Golf a fost cât se poate de forțată, rezoluțiile 687 și 1441 nu reprezentau un temei legal puternic pentru justificarea unei acțiuni militare. Aici, important este de studiat și rolul

conceptului „Axa Răului” și al relațiilor acestei axe cu terorismul, în perspectiva amenințărilor față de identitatea și interesele Statelor Unite.

Al cincilea capitol este structurat sub forma unui capitol final, în care sunt prezentate concluziile cercetării întreprinse pentru teza de doctorat. Principalul liant al analizei celor trei războaie din ultimii 50 de ani este, din punctul meu de vedere, influența fiecăruia dintre ele asupra identității și intereselor Statelor Unite ale Americii. Ele au avut un impact atât de mare, încât au schimbat radical etica Statelor Unite în sistemul internațional. Așa cum evidențiau Charles Kupchan și Peter Trubowitz, războiul din Vietnam a atras declinul economic din anii 1970, divizări politice și sociale, mai ales mișcarea Civil Rights, elemente care au zdruncinat serios consensul din interiorul societății americane pentru internaționalismul liberal (strategie de politică externă bazată pe puterea SUA și cooperarea internațională) promovat după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial.³² Lovitura finală dată internaționalismului liberal a fost însă reprezentată de atacurile teroriste din 11 septembrie 2001, care au determinat liderii americani să caute cooperarea în mediul extern doar pentru un număr limitat de domenii politico-militare, cum ar fi schimbul de informații, cooperarea pentru aplicarea legii sau înghețarea surselor de sprijin financiar ale teroriștilor. Această realitate s-a datorat tiparului de cerințe militare ale operațiunilor contra-teroriste. Unilateralismul american a fost determinat de misiunile împotriva rețelelor teroriste, care de obicei cuprind operațiuni speciale și acțiuni militare secrete, fiecare cerând unitate de comandă și planificare amănunțită.³³

Concluziile tezei de doctorat

Această secțiune își propune să prezinte principalele concluzii ale cercetării cu privire la impactul celor trei războaie studiate asupra identității și intereselor Statelor Unite ale Americii.

Războiul din Vietnam (1964 - 1973)

Teza de doctorat a identificat Statele Unite în anii 1960, momentul escaladării conflictului, drept un stat care se bucura pe plan intern de o prosperitate fără precedent în istoria omenirii. Pe plan extern, Statele Unite își asumaseră după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial identitatea de lider al lumii libere, iar principalele interese erau combaterea răspândirii comunismului și promovarea libertății și democrației pe glob. Tocmai această

---

³² Charles Kupchan, Peter Trubowitz, „Dead Center: The Demise of Liberal Internationalism in the United States” în *International Security*, vol. 32, no. 2, autumn 2007, pp. 16 - 17

³³ Adrian Lewis, *The American Culture of War*, , Ed. Routledge, New York, 2007, p. 23

identitate și aceste interese au împins Statele Unite către implicarea militară în cea mai zbuciumată regiune a anilor 1960, în Asia de Sud-Est. Regiunea era prinsă într-un joc de putere între Statele Unite pe de-o parte, și Uniunea Sovietică și China, pe cealaltă. Miza pentru Statele Unite consta în protejarea democrației și capitalismului în regiune, în special în Vietnamul de Sud și implicit, în demonstrarea supremației valorilor americane.

Inițial, nici una dintre primele patru administrații americane postbelice (Truman, Eisenhower, Kennedy sau Johnson) nu a dorit implicarea militară deplină în Peninsula Indochina. Însă deciziile fiecăreia de a extinde treptat sprijinul acordat Vietnamului de Sud au dus în final la atragerea Statelor Unite într-un conflict pe scară largă. Această realitate evidențiază, în perspectiva autorului, cel mai bine premisa constructivistă a lui Alexander Wendt, conform căreia actorii din sistemul internațional nu au un „portofoliu” al intereselor, ci își definesc interesele în funcție de situație. O situație de negândit (implicarea Statelor Unite într-un conflict militar în Vietnam) pentru anii 1950, a devenit în anii 1960 o realitate necontestată de nimeni.

Tot în acest sens, în cazul unui stat democratic, studiul a arătat că schimbarea guvernului poate atrage și schimbarea anumitor interese. De exemplu, administrația Nixon a fost prima administrație prezidențială americană postbelică care a pus la îndoială importanța Asiei de Sud-Est pentru interesele americane. Prin elaborarea *Doctrinei Guam* (sau *Doctrina Nixon*, așa cum mai este ea numită), Statele Unite avertizau statele regiunii că nu mai sunt dispuse să intervină necondiționat pentru libertatea lor. Această abordare era de negândit în primii 25 de ani ai Războiului Rece

Cercetarea a demonstrat cât se poate de clar și o altă premisă constructivistă: actorii nu sunt întotdeauna stăpâni pe construirea propriilor interese. Ei nu trăiesc într-un mediu izolat, ci sunt influențați de interacțiunea cu alți actori. De exemplu, interesele Statelor Unite au fost influențate de întâlnirile dintre liderii politici și militari americani cu omologii lor din Vietnamul de Sud. Memorandumurile prezentate în al doilea capitol stau mărturie în acest sens. Robert McNamara, generalul Maxwell Taylor, sau generalul Earle Wheeler, în urma discuțiilor cu liderii sud-vietnamezi, au schimbat politica Statelor Unite. În timp ce liderii de la Washington, care nu luau contact cu realitățile din teren, erau susceptibili cu privire la trimiterea mai multor soldați în Vietnam, politicienii și militarii trimiși pe teren insistau pentru suplimentarea numărului de forțe. Cei din urmă au avut câștig de cauză, dictând și interesele și acțiunile Statelor Unite în Peninsula Indochina.

Teza de doctorat a demonstrat că războiul, poate paradoxal, are și o funcție importantă de promovare a comunicării: el poate duce, în anumite împrejurări, și la apropierea dintre

state. De exemplu, la începutul anilor 1970, Statele Unite au folosit canalul de negociere pentru încetarea ostilităților din Vietnam pentru apropierea de un oponent, Republica Populară Chineză. Apropierea a atras, însă, distanțarea dintre cele două state față de aliații lor din război: Statele Unite s-au distanțat de Vietnamul de Sud, și China de Uniunea Sovietică.

În final, merită menționat aici și impactul războiului asupra societății interne americane. Acum, pe plan intern, America experimentează pentru prima dată în istorie o mișcare de disidență față de politica sa de război. Acum au loc ample mișcări de stradă care duc chiar la sloganuri împotriva administrațiilor Johnson și Nixon. La fel de importante au fost și conflictele președinților Johnson și Nixon cu mass-media americană. Pentru prima dată în istoria Statelor Unite, mass-media nu mai este un canal utilizat exclusiv pentru propagarea mesajelor factorilor decizionali. Jurnaliștii încep acum să pună la îndoială eficiența politicilor oficiale ale administrației prezidențiale, ducând astfel la o veritabilă confruntare între jurnaliști și politicieni.

Primul Război din Golf (2 august 1990 – 28 februarie 1991)

Lucrarea a studiat și impactul Primului Război din Golf asupra procesului de construire a identității și intereselor naționale ale Statelor Unite în perioada post-Război Rece. La începutul anilor 1990, Statele Unite se bucurau de un statut unic în istorie. Victoria din Războiul Rece oferea Americii oportunitatea de a modela o nouă eră a relațiilor internaționale după propriile valori: democrație și economie de piață. Cel mai influent articol științific din acea perioadă, „The End of History?” al lui Francis Fukuyama (apărut în revista *The National Interest* din vara anului 1989) anunța dispariția ultimei mari provocări la adresa supremației liberalismului occidental. La fel gândeau și mulți lideri ai vremii. Statele Unite erau, așadar, îndreptățite să își asume statutul de lider (hegemon) al noii ordini internaționale liberale.

Însă lipsa unui inamic perceptibil pentru Statele Unite, și dispariția vechilor tipare de stabilitate din perioada Războiului Rece au îndemnat un lider din fruntea unui stat periferic ordinii internaționale, dictatorul irakian Saddam Hussein, să se îndoiască de capacitatea și disponibilitatea Americii de apărare a ordinii internaționale abia instaurate. Astfel, a mizat pe faptul că poate întreprinde o acțiune militară agresivă împotriva unui stat vecin fără să suporte nici o consecință. Această acțiune reprezenta prima încercare de contestare a noii ordini internaționale modelate de Statele Unite după victoria din Războiul Rece.

Răspunsul Statelor Unite nu a întârziat să apară. În conformitate cu noua identitate și noile interese adoptate în era de după Războiul Rece, America administrației George H.W. Bush a căutat rezolvarea crizei prin acțiuni multilaterale. Strategia a avut două componente:

cooperarea la nivelul organizațiilor internaționale (Organizația Națiunilor Unite sau Liga Arabă) și cooperarea la nivel bilateral: Statele Unite-Uniunea Sovietică, Statele Unite-Egipt sau Statele Unite-Arabia Saudită.

Interesele americane promovate de către factorii decizionali americani în timpul războiului din Golf erau reconstruirea societății internaționale și promovarea cooperării la nivelul internațional, construirea unei Noi Ordini Internaționale, construirea unui nou tip de relații cu Uniunea Sovietică, fostul inamic din ultimii 40 de ani. Toate aceste interese, desigur, pot fi privite și ca o modalitate de promovare a hegemoniei americane în sistemul internațional. Această dublă interpretare este o expresie a dualismului politicii externe americane, care prezintă o componentă morală, cu rădăcini în excepționalismul american, și una practică, de sporire a puterii în sistemul internațional.

Succesul rapid și relativ ușor din Golf a avut o influență pozitivă asupra identității și intereselor americane amintite mai sus. Pe termen scurt, cel puțin, Statele Unite au demonstrat lumii întregi că își pot asuma cu succes rolul de lider global. Nu în ultimul rând, au reușit și să elimine trauma provocată de precedentul război, cel din Vietnam. Primul Război din Golf a adus înapoi spiritul de coeziune dintre elite și cetățeni pe timp de conflict, și cooperarea din Congres în privința politicii de război.

Războiul împotriva Terorii

Teza de doctorat a cercetat modul în care atentatele teroriste de la 11 septembrie 2001 au influențat identitatea și interesele Statelor Unite ale Americii. Cea mai puternică națiune a lumii a fost lovită în clădirile simbol ale puterii sale politice, economice și militare de către un grup de extremiști localizați în unul dintre cele mai sărace state, Afganistan. Răspunsul Americii la acest atac a preluat numele de Războiul împotriva Terorii. Scopul lui, enunțat de factorii decizionali americani, era de pedepsire a teroriștilor vinovați de atacuri, răsturnarea regimului care i-a susținut și înlocuirea lui cu o guvernare bazată pe principiile libertății și democrației, și eliminarea posibilității ca elementele teroriste să mai lovească teritoriul american. Cu alte cuvinte, Statele Unite trebuiau să transmită întregii lumi că sunt capabile să își păstreze identitatea de lider al ordinii internaționale liberale.

Războiul împotriva Terorii a avut două componente. Prima dintre ele, războiul din Afganistan a fost întreprinsă în perioada 7 octombrie 2001, debutul operațiunilor militare și iunie 2002 - octombrie 2004, data alegerii primului guvern afgan, respectiv primul președinte al țării, evenimente care au marcat reinstaurarea suveranității Afganistanului. Inițiativele militare au îndeplinit obiectivele enunțate de liderii americani după 11 septembrie 2001.

A doua componentă, războiul din Irak, a fost întreprinsă în perioada martie 2003 – iunie 2004. Ce-i drept, proiectul a arătat că Statele Unite aveau o experiență veche de confruntare cu statul irakian: Saddam Hussein avea o istorie bogată de sfidări continue la adresa Americii, dreptului internațional, și stabilității regionale și globale. Însă între 1991 și 2001 (sfârșitul Primului Război din Golf și atentatele teroriste de la 11 septembrie), Statele Unite au ales o abordare diplomatică și multilaterală, nu una militară și unilaterală față de Irak.

Însă, începând cu ziua de 12 septembrie, nici un oficial din administrația George W. Bush nu mai era dispus să facă concesii în privința securității naționale. Saddam nu mai reprezenta de acum înainte doar o sfidare la adresa Statelor Unite. Liderii americani îl percepeau acum și îl prezentau publicului ca pe o amenințare pentru securitatea națională americană.

Drept rezultat, strategia diplomatică de rezolvare a amenințării irakiene a fost schimbată cu una militară. Schimbarea s-a făcut treptat, în decursul a mai bine de un an. Decizia de a interveni militar a fost dictată de trei mari teme: problema armelor de distrugere în masă irakiene; problema conexiunilor lui Saddam cu organizațiile teroriste; și răspândirea democrației în regiune. În martie 2003 au debutat operațiunile militare din Irak, care până în iunie 2004 l-au înlăturat de la putere pe Saddam, și au oferit posibilitatea cetățenilor irakieni de a pune bazele unui stat democratic.

Din studierea celor două intervenții militare reiese dorința liderilor americani ca Statele Unite să nu fie percepute ca invadatori și ocupanți în Afganistan și Irak. Drept urmare, Statele Unite s-au angajat în ambele societăți în ample procese de *nation-building*, care au îmbunătățit considerabil viețile oamenilor din regiune. Mai mult, politicienii americani au căutat să restaureze cât mai repede suveranitatea Afganistanului și Irakului.

O ultimă, și foarte importantă influență a atentatelor de la 11 septembrie 2001 și a Războiului împotriva Terorii asupra Statelor Unite este reprezentată de schimbările impuse în legislația și societatea internă americană: *Patriot Act* și programul *Terrorist Surveillance*. Aceste două inițiative s-au dovedit cruciale în lupta contra terorismului. Libertățile oferite Serviciilor Secrete în urmărirea teroriștilor au scutit teritoriul american de alte atacuri întreprinse de o rețea teroristă din exterior. E drept, însă, că aceleași libertăți au dat naștere unor polemici importante în societatea americană cu privire la legalitatea lor.

Relevanța cercetării

Teza de doctorat dispune de un puternic caracter inovator, ce constă în originalitatea metodelor de cercetare propuse și a obiectivelor asumate. Așa cum am arătat în paginile de mai sus, multitudinea metodelor de cercetare folosite oferă un cadru amplu de cercetare a tematicii propuse. Întrucât cercetarea este una interdisciplinară, analiza care a stat la baza tezei de doctorat este una complexă, întemeiată pe premise solide, care are ca rezultat deducerea unor concluzii corecte din punct de vedere științific.

În privința obiectivelor asumate, trebuie spus că acestea sunt de actualitate pentru studiul academic al Relațiilor Internaționale și Științelor Politice. Claritatea evidențierii lor, precum și complexitatea pe care o impun asupra cercetării reprezintă dovada profunzimii temei de cercetare.

Stabilirea unui corpus teoretic specific cercetării legăturii dintre identitatea și interesele naționale ale unui stat pe de-o parte, și analiza de discurs și marketingul politic utilizat de factorii politici, pe de altă parte, va fi, în opinia mea, principala realizare a lucrării de doctorat. Acest corpus teoretic va pleca de la o abordare interdisciplinară, deoarece pe parcursul documentării și analizei materialelor avute la dispoziție voi folosi concepte și metode de cercetare împrumutate din mai multe discipline academice (Relații Internaționale, Științe Politice, Istorie, Marketing Politic).

Drept urmare, cred că cea mai importantă contribuție pe care teza de doctorat o va aduce la dezvoltarea stadiului actual al cunoașterii din domeniul Relațiilor Internaționale și al Științelor Politice este elaborarea unui model nou de analiză cu privire la rolul războiului în construirea identității și intereselor Statelor Unite ale Americii, model ce va putea fi utilizat și pentru alte teme de cercetare.

Bibliografie

Surse primare

BUSH, George W., „Address to a Joint Session of Congress on Terrorist Attacks”, Delivered 20 September 2001, consultat la adresa <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/09/08/address-president-joint-session-congress>, în data de 07.05.2017

BUSH, George W., „Remarks by the President in Welcoming to the White House the Aid Workers Rescued from Afghanistan”, November 26, 2001, consultat la adresa

<https://georgewbushwhitehouse.archives.gov/news/releases/2001/11/20011126-1.html>, în data de 29.06.2017

Surse secundare

ADLER, Emanuel, „Seizing the Middle Ground: Constructivism in World Politics” în *European Journal of International Relations*, vol. 3, no. 3, 1997

BARKIN, Samuel, *Realist Constructivism. Rethinking International Relations Theory*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010

BURCHILL, Scott et al., *Theories Of International Relations*, ediția a treia, Ed. Palgrave Macmillan, New York, 2005

CARR, Edward Hallett, *The Twenty Years' Crisis 1919-1939. An Introduction to the Study of International Relations*, ediția a doua, Ed. Macmillan & Co., London, 1946

FINNEMORE, Martha, Kathryn Sikkink, „International Norm Dynamics and Political Change” în *International Organization*, vol. 52, no. 4, autumn 1998

GRIFFITHS, Martin (ed.), *International Relations Theory for the Twenty-First Century. An Introduction*, Ed. Routledge, London, 2007

GUZZINI, Stefano, „A Reconstruction of Constructivism in International Relations” în *European Journal of International Relations*, vol. 6, no. 2, 2000

HOPF, Ted, „The Promise of Constructivism in International Relations Theory” în *International Security*, vol. 23, no. 1, summer 1998

KATZENSTEIN, Peter, *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*, Columbia University Press, New York, 1996

KUPCHAN, Charles, Peter Trubowitz, „Dead Center: The Demise of Liberal Internationalism in the United States” în *International Security*, vol. 32, nr. 2, autumn 2007

LEES-MARSHMENT, Jennifer, *Political Marketing: Principles and Applications*, ediția a doua, Ed. Routledge, New York, 2009

LEWIS, Adrian, *The American Culture of War*, Ed. Routledge, New York, 2007

MINTZ, Alex, Karl DeRouen Jr., *Understanding Foreign Policy Decision Making*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010

MORGENTHAU, Hans, *Politics among Nations. The Struggle for Power and Peace*, Ed. Alfred A. Knopf, New York, 1948

ROSE, Gideon, „Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy” în *World Politics*, vol. 51, no. 1, octombrie 1998

RUGGIE, John, „What Makes the World Hang Together? Neo-utilitarianism and the Social Constructivist Challenge” în *International Organization*, vol. 52, no. 4, autumn 1998

SCHWELLER, Randall, „Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In” în *International Security*, vol. 19, no. 1, summer 1994

STEANS, Jill et al. (eds.), *An Introduction to International Relations Theory. Perspectives and Themes*, ediția a treia, Ed. Pearson Education Limited, Harlow, 2010

SUN, Henry, „International Political Marketing: a Case Study of United States Soft Power and Public Diplomacy” în *Journal of Public Affairs*, no. 8, 2008

TUCIDIDE, *History of the Peloponesian War*, traducere de William Smith, Ed. Jones & Co., London, 1831

WEBER, Cynthia, *International Relations Theory*, ediția a treia, Ed. Routledge, New York, 2005

WENDT, Alexander, „Anarchy is What States Make of it: The Social Construction of Power Politics” în *International Organization*, vol. 46, no. 2, 1992

WENDT, Alexander, *Social Theory of International Politics*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999